

Europas digitale udvikling i slipstrømmen af den geopolitiske situation

POV International 12. marts 2025

Vi skal satse på at udvikle vores egen europæiske digitale sektor, lyder en konklusion i Draghi-rapporten. Med andre ord: Vi skal satse på digital suverænitet i EU. Foto: iStock

Claus Hjorth 12.03.2025

DIGITALT // KRONIK – Europa står over for en digital skillevej – enten sikrer vi vores egen teknologiske fremtid, eller vi forbliver afhængige af amerikanske tech-giganter. Digital suverænitet handler om at bevare vores værdier og tage kontrol over data, AI og digitale løsninger. Kan EU stå sammen og skabe en stærk, ansvarlig digital sektor på egne præmisser?

Claus Hjorth er sekretariatschef i Rådet for Digital Sikkerhed. Synspunkterne er skribentens egne.

Europa træder i karakter. Lige nu er der fokus på oprustning, men lige efter kommer europæisk energiforsyning, industri, kompetence og digitalisering. Digital innovation er et politikområde, der kræver en meget stor europæisk indsats og samarbejde. Det er også et område, hvor Europa kan gøre en forskel med banebrydende løsninger med afsæt i fælles værdier om ansvarlighed, inklusion og menneskerettigheder. Digitalisering er et politikområde, der rummer visioner for Europa – og som kalder på større digital suverænitet.

Udfordringen

Europas udfordringer er velbeskrevet i [Draghi-rapporten](#), der blev afgivet til EU-Kommissionen i efteråret 2024. Samlet set har vi tabt stort terræn i forhold til USA. Ved årtusindskiftet var USA og EU ligestillede med hensyn til produktivitet, men aktuelt er Europas produktivitet 80 % af amerikanernes.

Den vigtigste drivkraft for tabet er digital teknologi. Udelades de store tech-giganter fra regnskabet, står vi stort set lige (bemærk, at produktivitet i denne sammenhæng er et groft mål: BNP pr. indbygger).

De virksomhedsrettede programmer bør skrues sammen sådan, at virksomhederne får frie tøjler til udvikling inden for et fælles værdisæt

Europa har tabt momentum, fordi vi ikke udnyttede den første digitale bølge i internettets udvikling. Det var ikke i EU, at de store tech-giganter blev skabt. I dag ejer de tre største amerikanske giganter – Microsoft, Google og Amazon – over 65 % af det globale marked for clouds (de servere, hvor digitale data fra borgere og private og offentlige virksomheder opbevares), og europæiske cloud-udbydere ejer blot 2 % af vores eget cloudmarked i Europa.

Draghi-rapporten rummer en central pointe: Vi skal ikke lægge alle vores æg på at få de tabte clouds tilbage. Vi skal satse på at udvikle vores egen europæiske digitale sektor. Vi skal groft sagt satse på digital suverænitet.

Digital suverænitet

Digital suverænitet handler om selvbestemmelse. I Europa skal vi selv bestemme over vores data og udforme digitale løsninger i det offentlige og erhvervslivet, så de passer til vores idéer om god forvaltningsskik og sund forretning. Vi skal steppe op i forhold til cybersikkerhed, og vi skal rydde op i det digitale kommunikationsmiljø, så det passer til vores idéer om demokrati, god tone og mediernes ansvar.

Europa har både økonomisk potentiale og et stærkt værdimæssigt fundament for digital suverænitet og for at blive "selvforsynende" med digitale løsninger. Gerne i et fair og ansvarligt samarbejde med de amerikanske platforme, men også gennem udvikling af europæiske cloud- og softwareløsninger.

Investering i AI med europæisk afsæt

Draghi-rapporten peger på, at Europa navnlig har gode muligheder inden for AI-området med potentiale til at blive en stor global spiller. Vi er allerede toneangivende inden for robotteknologi og specialiserede AI services. Vi skal udnytte, at europæiske virksomheder (og visse steder også de offentlige sektorer) er gode til at udvikle anvendelsesformer for AI til gavn for erhvervsudvikling og samfundet som helhed. Europa har leveret banebrydende teknologier inden for fx diagnostik, farmaceutisk industri, automation og logistik.

AI-udvikling skal med et europæisk afsæt fokusere på AI-anvendelser i alle dele af erhvervslivet og i den offentlige sektor. Her er der muligheder for innovation i stor skala. Det er en strategi, der har afsæt i Europas brede og decentrale erhvervsstruktur med mange specialiserede, højteknologiske, men ofte mindre virksomheder, navnlig inden for sundhed, energi, produktion og forsvarsindustri.

EU's kommissionsformand Ursula von der Leyen taler på AI Action Summit d. 11. februar, hvor et investeringsprogram på 200 mia. euro blev lanceret. Foto: EU, 2025

AI kræver store investeringer til grundforskning, produktudvikling, kompetenceudvikling og digital infrastruktur. I modsætning til USA er Europas digitale virksomheder imidlertid ikke store nok til selv at

bære investeringerne. Derfor skal vi satse på et samspil mellem private og offentlige investeringer på tværs af EU-landene.

De virksomhedsrettede programmer bør skrues sammen sådan, at virksomhederne får frie tøjler til udvikling inden for et fælles værdisæt – ikke for meget bureaukrati, men et kompas, der sætter retningen, og som sikrer, at regler og normer inden for databeskyttelse, cybersikkerhed og AI-relaterede risici som fx bias og fejl overholdes. Som eksempel kan Dataetisk Råds anbefalinger fremhæves. De er netop udarbejdet med henblik på at understøtte kvalitetssikring af AI-løsninger på et dataetisk grundlag.

Europæiske initiativer

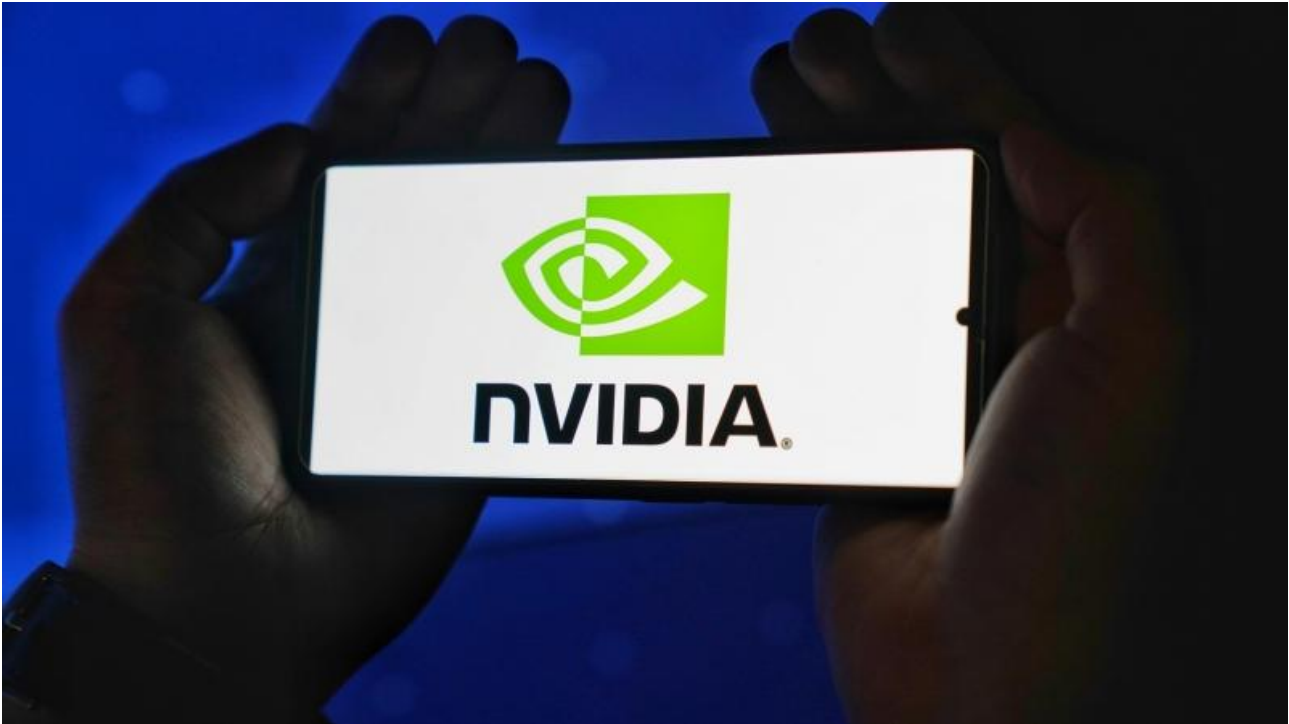
På Paris-topmødet om AI i februar 2025 lancerede EU-Kommissionens formand Ursula von der Leyen investeringsprogrammet "InvestAI" på 200 mia. euro. Programmet vil understøtte den digitale infrastruktur gennem etableringen af store AI-fabrikker. Fabrikkerne vil være dedikeret til at forske, træne og drive meget store AI-modeller til gavn for hele EU. Her vil forskere sammen med både store og mindre virksomheder få adgang til meget stor AI-kapacitet med henblik på udvikling af nye AI-anvendelser. Ved lanceringen blev fabrikkerne sammenlignet med CERN i Schweiz, der er et af verdens største centre for partikelforskning.

Tanken om, at Europa er "alene hjemme", er i mine øjne et forkert offerbillede

InvestAI skal ses i sammenhæng med det fælleseuropæiske Gaia-X projekt. Her er det grundtanken, at virksomheder og datacentre, der findes eller er på tegnebrættet i Europa, kan udveksle data med hinanden i sikre netværk. Gaia-X projektet rummer store muligheder, især hvis der via netværket bliver mulighed for adgang til træningsmodeller, avanceret databehandling og regnekraft hos de store AI-fabrikker, som er i støbeskeen via InvestAI. Endelig har EU andre programmer inden for forskning, kompetenceudvikling og investeringskapital til virksomheder på udvalgte områder, fx klima, sundhed, biotech og robotteknologi.

Samlet set er vi altså godt i gang i Europa med en palet af initiativer, der skal understøtte vækst og digital suverænitæt. Man kan mene, at opbygningen af den digitale infrastruktur og de mange støtteprogrammer er typisk for Europa, og at vi nu igen blot får skabt mere EU-bureaukrati.

Men afsættet i Europa er anderledes end i USA, hvor tech-giganterne nærmest uden retningslinjer for fair konkurrence og dataetik har haft rige muligheder for at vokste i snart 30 år. I Europa handler det om fairness og ansvarlighed – om tydelige krav, men åbne standarder for alle virksomheder, der vil bidrage til udviklingen inden for AI og den europæiske digitale infrastruktur.

Nvidia, der har hovedsæde i Californien, USA, er et af verdens største tech-selskaber målt på markedsværdi. Foto: Pexels

I Danmark er vi – ligesom andre EU-lande – også med. De såkaldte [AI-signaturprojekter](#), der har fundet sted i kommunerne og regionerne, er blevet evalueret. Projekterne var vigtige, fordi de afdækkede udfordringer i forbindelse med datakvalitet og centrale risici i forhold til AI-anvendelse i det offentlige. Det samlede projekt vil forhåbentlig skabe et stærkere fundament for, hvordan den fortsatte udvikling skal styrkes. Taskforcen har også fokus på at udvikle AI-træningsmodeller, der har dansk som modersmål.

Dansk erhvervsliv er også godt i gang. I øjeblikket udvikles der en bred vifte af specialiserede AI-modeller fx virksomhedernes egne chatmodeller (baseret på egne data i lukkede miljøer), der gavner videns- og strategiudvikling og målrettede projekter inden for fx life science, bæredygtighed, industriproduktion, procesovervågning, cybersikkerhed mv.

Der er kort sagt sat blus under AI-kedlen, og selvom de enkelte EU-lande har igangsat deres egne initiativer, så er det Europa som fællesskab, der skal være den drivende kraft, hvis Draghi-rapportens perspektiver skal realiseres.

Regelforenkling er nødvendig

Økonomiske og teknologiske satsninger gør det imidlertid ikke alene. Europa er nødt til at se på, om de mange regler i europæisk lovgivning skaber unødigt mange hindringer for innovation. Mange steder kan kompleksiteten og dokumentationskravene dræne energi og økonomi til digital nytænkning.

I Sverige har man adresseret problemstillingen i en offentlig kommissionsudredning, der er afgivet til regeringen. Kommissionen peger på, at der både kræves store mængder af data og høj datakvalitet for at skabe velfungerende AI-løsninger. Sverige er ligesom Danmark og andre EU-lande velforsynet med data, men der skal skabes bedre muligheder for, at datakvaliteten sikres, og at data kan deles – interoperationaliteten skal styrkes.

Svenskerne peger på, at de regler i fx GDPR og sundhedsdatalovgivning, der forhindrer muligheden for datadeling, bør balanceres bedre i forhold til de fordele, samfundet kan vinde ved at dele data. Draghi-rapporten er inde på en lignende tankegang.

Foto: iStock

Svenskerne understreger også, at regelforenklning og bedre samordning af reglerne inden for persondataskyttelse og AI bør ledsages af teknologier, der beskytter folks digitale privatliv. I forhold til AI-udviklingen er det ofte ikke nødvendigt, at den enkeltes persondata kan henføres til den konkrete person. Man taler her om *privacy enhancing technologies* i form af fx anonymisering af data og syntetiske datasæt.

AI-investeringer er ikke blind optimisme

Det kan virke, som om at vi er under pres. Bliver vi nu nødt til at opgive de europæiske idéer om menneskerettigheder og menneskelig integritet for at udvikle Europa? Og har vi ikke allerede set nok til, hvor galt det er fat med digitaliseringen, når man tænker på misinformation, datatyveri, svindel og digital markedsføring, der ikke vil lade os være i fred?

Jo, der er for meget informationsforurening i det digitale miljø. Der skal løbende ryddes op, og der bliver allerede gjort en del med afsæt i fælles EU-lovgivning og faktatjebureauer som det danske TjekDet. Vi skal fortsætte med at stille krav til de sociale medieplatforme om kvalificeret faktatjek i samarbejde med faktatjek-bureauerne, der baserer deres virksomhed på højeste journalistiske standarder. Vi skal også styrke indsatsen mod hadtale, hvor udsatte grupper bliver udskammet, både ved at stille krav til platformene, men også ved at understøtte udviklingen af digitale forsamlingshuse, hvor debattører har

frit spil, hvis tonen holdes. Her har de etablerede publicistiske medier og public service-medierne en vigtig rolle at spille.

I forhold til udvikling af den offentlige og private sektor skal vi holde fast i, at de europæiske værdier om ansvarlighed, inklusion og menneskelig integritet udgør et stærkt fundament og pejlemærker for udviklingen af det digitale Europa. Vi har i Europa tegningerne til en fælles strategi, der har afsæt i vores unikhed med mange sprog og kulturer; et demokrati og en sammenhængskraft, vi ikke ønsker at opgive; en decentral erhvervsstruktur i en åben økonomi med højspecialiseret innovation inden for vigtige sektorer. Europa har muligheden for at bevise, at den bedste metode til at udvikle kunstig intelligens er ved at finde værdifulde anvendelser for mennesker.

Tanken om, at Europa er ”alene hjemme”, er i mine øjne et forkert offerbillede. Europa kan vise veje og åbne sig mod hele verden, hvis vi står sammen om at udvikle industrier, viden og digitale løsninger på vores egne præmisser. Som Obama sagde det i Chicago 2012, da han havde vundet præsidentvalget: ”Håb er ikke blind optimisme.” Det er at arbejde med de store udfordringer til gavn for det fælles bedste.

Kilder

1. [Draghi-rapporten](#)
2. Dataetisk Råd: [Generativ AI | Dataetisk Råd](#)
3. Alinvest: [EU launches InvestAI initiative to mobilise €200 billion](#)
4. GaiaX: <https://gaia-x.eu/>
5. AI signaturprojekterne: <https://digst.dk/kunstig-intelligens/signaturprojekter/signaturprojekternes-erfaringer/>
6. [AI-kommissionens Färdplan för Sverige](#)